

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08.12.2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.4384.2015.1

Číslo: 102/2016

Právní věta: Jmenování opatrovníka dle § 165 odst. 2 o. z. představuje zásah soudu do vnitřních poměrů právnické osoby, který je krajním řešením (ultima ratio), k němuž je na místě přikročit až tehdy, není-li možné důsledky rozporu mezi zájmy člena statutárního orgánu a právnické osoby překlenout jinak. Má-li právnická osoba jiného člena orgánu, který je oprávněn za ni jednat (člena statutárního orgánu či likvidátora), nebo byl-li právnické osobě jmenován opatrovník (který je oprávněn za ni jednat) z jiného důvodu, nelze jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 2 o. z.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.12.2015

Spisová značka: 29 Cdo 4384/2015

Číslo rozhodnutí: 102

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opatrovník (opatrovnictví) právnické osoby (o. z.)

Předpisy: § 165 odst. 2 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání navrhovatelky proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 5 Cmo 17/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 20. 11. 2014, č. j. 15 Cm 146/2014-24, zamítl návrh na jmenování JUDr. T. S. opatrovníkem společnosti Motor L. spol. s r. o. (dále též jen „společnost“).

2. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

[1] Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, zahájila usnesením ze dne 17. 9. 2013, č. j. KRPT-35642-112/TČ-2011-070081, trestní stíhání B. P. a K. V. (dále též jen „obviněných“), kteří měli společnosti jako její jednatelé způsobit škodu spácháním trestného činu zpronevěry.

[2] V současné době jsou jednateli společnosti T. P. a R. P. (synové obviněného B. P.) a

obviněný K. V. (dále též jen „současní jednatelé“).

[3] Státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství ve Frýdku-Místku ustanovila společnosti „pro potřeby tohoto trestního řízení k výkonu práv poškozeného“ usnesením ze dne 28. 1. 2014, č. j. ZT 11/2013-260, opatrovníka (JUDr. J. Z., advokáta, se sídlem v T.) s tím, že rodinné vztahy T. P. a R. P. k obviněnému B. P. a postavení K.V. v probíhajícím trestním řízení zakládají střet zájmů současných jednatelů se zájmy společnosti.

[4] Návrh na zahájení řízení v projednávané věci podal za společnost JUDr. T. S. (dále jen též „advokát“), který k tomu byl zmocněn R. P.

3. Soud prvního stupně zdůraznil, že navrhovatel v řízení o jmenování opatrovníka dle ustanovení § 165 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), musí tvrdit (konkrétní) skutečnosti, z nichž musí být zřejmý rozpor mezi zájmy právnické osoby a zájmy členů jejího statutárního orgánu. Měl za to, že tvrzení společnosti, podle něhož je konflikt zájmů dán tím, že se za ni její současní jednatelé nebudou ochotni připojit k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody, je v „logickém nesouladu“ s jednáním R. P., který jako jeden ze současných jednatelů společnosti zmocnil advokáta, aby jménem společnosti podal návrh na zahájení řízení v projednávané věci a v tomto řízení ji zastupoval.

4. Soud poukázal též na vnitřní rozpor tvrzení obsažených v návrhu na zahájení řízení, neboť společnost sice navrhuje, aby jí byl jmenován opatrovník (resp. „je připravena respektovat případný závěr soudu o tom, že v daném případě jsou dány důvody pro ustanovení opatrovníka“), současně však uvádí, že s ustanovením opatrovníka nesouhlasí a považuje takový postup za nedůvodný. Z toho soud dovodil, že cílem návrhu na zahájení řízení v projednávané věci nebylo překlenout rozpor mezi zájmy společnosti a zájmy jejich současných jednatelů, nýbrž věcně přezkoumat postup státního zastupitelství, k čemuž však § 165 odst. 2 a § 486 odst. 1 o. z. neslouží.

5. Vrchní soud v Olomouci k odvolání navrhovatelky usnesením ze dne 20. 5. 2015, č. j. 5 Cmo 17/2015-59, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně.

6. Odvolací soud konstatoval, že společnost „má statutární orgán“, přičemž z toho, že současný jednatel R. P. udělil procesní plnou moc advokátovi, který zahájil řízení v projednávané věci, dovodil, že „statutární orgán“ činí kroky k tomu, aby hájil zájmy společnosti. Mimo to jsou podle odvolacího soudu zájmy společnosti plně ochráněny tím, že jí byl pro potřeby trestního řízení ustanoven opatrovník, a to „advokát, tedy osoba znalá práva a profesně zdatná“.

7. Přitakáváje závěru soudu prvního stupně, podle něhož společnost netvrdila skutečnosti, které by odůvodňovaly jmenování opatrovníka, odvolací soud doplnil, že návrh, aby byl opatrovníkem jmenován JUDr. T. S., nebyl odůvodněn vůbec.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice:

[1] který „státní orgán má ze zákona pravomoc (...) rozhodnout o jmenování opatrovníka obchodní společnosti pro účely zastupování jejich majetkových zájmů v trestním řízení (...) v situaci, kdy orgány činné v trestním řízení dospějí ke zjištění, že je zde dán střet zájmů mezi zájmy společnosti (...) a zájmy členů statutárního orgánu (...),“ a

[2] zda je dán střet zájmů zakládající potřebu jmenovat opatrovníka k ochraně zájmů společnosti, je-li jeden z jednatelů společnosti trestně stíhán pro trestný čin, při jehož spáchání měl společnosti způsobit škodu, respektive je-li pro trestný čin, při jehož spáchání měl společnosti způsobit škodu, stíhán otec dvou ze tří současných jednatelů společnosti.

9. Dovolatelka namítá, že napadané rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tj. uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby dovolací soud usnesení soudu prvního stupně a usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Dovolatelka uvádí, že návrh na zahájení řízení v projednávané věci podala proto, aby soud rozhodl, zda jsou zájmy současných jednatelů v rozporu se zájmy společnosti, tj. aby společnost jmenoval opatrovníka, či v případě, že společnosti opatrovníka nejmenuje, aby „vysvětlil, proč ke konfliktu zájmů nedochází“.

11. Soudům nižších stupňů dovolatelka vytýká, že odůvodnění napadených usnesení neodpovídá její právní argumentaci. Prostřednictvím dovolání proto Nejvyšší soud žádá, aby „při svém rozhodování nevycházel z odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, nýbrž přímo z obsahu procesních podání“.

12. Dovolatelka dále brojí proti závěru odvolacího soudu, podle něhož jsou zájmy společnosti (jako poškozené) chráněny tím, že jí byl státním zastupitelstvím ustanoven opatrovník. Dle jejího mínění státnímu zastupitelství současná zákonná úprava neumožňuje ustanovit opatrovníka právnické osobě, která v trestním řízení vystupuje jako poškozená. Pokud policejní orgán či státní zastupitelství měly za to, že jsou zájmy současných jednatelů v rozporu se zájmy společnosti, měly iniciovat zahájení (civilního) řízení, v němž společnosti mohl opatrovníka jmenovat soud. Dovolatelka zpochybňuje též nestrannost ustanoveného opatrovníka.

13. Ve vztahu k závěru odvolacího soudu, podle něhož nebyl návrh na jmenování JUDr. T. S. „vůbec odůvodněn“, dovolatelka odkazuje na svá dřívější podání, v nichž jako důvod pro jeho jmenování uvedla, že mu udělila plnou moc k zastupování v trestním řízení vedeném proti obviněným, z čehož vyplývá, že je s okolnostmi případu detailně seznámen.

III.

Přípustnost dovolání

14. První z dovolatelkou formulovaných otázek nezakládá přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. již proto, že na jejím posouzení napadené rozhodnutí nespočívá a její řešení se nemůže projevit v poměrech dovolatelky založených napadeným rozhodnutím (k tomu srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. [2 Cdon 808/97](#), uveřejněné pod číslem 27/2001 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. [29 Cdo 4934/2014](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2015, sp. zn. [29 Cdo 4562/2014](#), která jsou veřejnosti dostupná – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. 1. 2001 – na webových stránkách Nejvyššího soudu).

15. Dovolání je však přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené) otázky předpokladů jmenování opatrovníka právnické osobě podle § 165 odst. 2 o. z.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Podle § 164 odst. 1 o. z. může člen statutárního orgánu zastupovat právnickou osobu ve všech

záležitostech.

Podle § 165 odst. 2 o. z. soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, jsou-li zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a nemá-li právnická osoba jiného člena orgánu schopného ji zastupovat.

Podle § 437 odst. 1 o. z. zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět.

Podle § 487 odst. 1 o. z. pro práva a povinnosti opatrovníka právnické osoby platí obdobně ustanovení o právech a povinnostech člena statutárního orgánu. Působnost opatrovníka se přiměřeně řídí ustanoveními o působnosti statutárního orgánu.

Podle § 54 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „z. o. k.“), dozví-li se člen orgánu obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu se zájmem obchodní korporace, informuje o tom bez zbytečného odkladu ostatní členy orgánu, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán. To platí obdobně pro možný střet zájmů osob členovi orgánu obchodní korporace blízkých nebo osob jím ovlivněných nebo ovládaných (odstavec první). Člen orgánu splní povinnosti podle odstavce 1 i tím, že informuje nejvyšší orgán, ledaže sám jako jediný společník vykonává jeho působnost (odstavec druhý). Tímto ustanovením není dotčena povinnost člena orgánu obchodní korporace jednat v zájmu obchodní korporace (odstavec třetí). Kontrolní nebo nejvyšší orgán může na vymezenou dobu pozastavit člena orgánu, který oznámí střet zájmu podle odstavce 1, výkon jeho funkce (odstavec čtvrtý).

17. Nejvyšší soud předesílá, že ke zpochybnění skutkových zjištění odvolacího soudu dovolatelka (s účinností od 1. 1. 2013) nemá k dispozici žádný způsobilý dovolací důvod (srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.). Skutkový stav věci zjištěný soudy nižších stupňů proto nemůže být dovoláním zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

18. S účinností od 1. 1. 2014 jsou členové statutárního orgánu právnické osoby jejími zástupci (srov. § 164 odst. 1 o. z. a např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. [29 Cdo 880/2015](#)). Jsou-li zájmy člena statutárního orgánu právnické osoby v rozporu se zájmy této právnické osoby, nemůže ji (při právních jednáních dotčených konfliktem zájmů) zastupovat (§ 437 odst. 1 o. z.). Z § 165 odst. 2 o. z. se podává, že není-li zde jiného člena orgánu, který je schopen právnickou osobu zastoupit, jmenuje soud právnické osobě opatrovníka. Jinými slovy, předpokladem jmenování opatrovníka soudem podle § 165 odst. 2 o. z. je rozpor mezi zájmy člena statutárního orgánu a právnické osoby a současně absence jiného člena orgánu, který je schopen právnickou osobu zastoupit.

19. Při výkladu § 165 odst. 2 o. z. je nezbytné mít na zřeteli, že jmenování opatrovníka představuje zásah soudu do vnitřních poměrů právnické osoby, který je krajním řešením (ultima ratio), k němuž je na místě přikročit až tehdy, není-li možné důsledky rozporu mezi zájmy člena statutárního orgánu a právnické osoby překlénout jinak (zůstala-li by jinak právnická osoba bez zástupce oprávněného za ni právně jednat) (srov. obdobně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. [29 Cdo 4235/2013](#)).

20. Je-li zde jiný člen orgánu, který je oprávněn za právnickou osobu jednat (ať již jde o člena statutárního orgánu, či o likvidátora – viz § 193 věta první o. z.), nelze opatrovníka podle § 165 odst. 2 o. z. jmenovat. Obdobně, má-li již právnická osoba jmenovaného opatrovníka, který je oprávněn za ni jednat, z jiného důvodu (srov. např. § 165 odst. 1 o. z.), není na místě postupovat podle § 165 odst.

2 o. z., i kdyby byly zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a nebyl zde (*stricto sensu*) jiný člen orgánu oprávněný za právnickou osobu jednat. Jakkoliv totiž opatrovník není orgánem společnosti, je oprávněn za právnickou osobu právně jednat (§ 487 odst. 1 věta druhá o. z.) a není důvodu jmenovat (dalšího) opatrovníka podle § 165 odst. 2 o. z.

21. V poměrech obchodních korporací nelze přehlížet ani to, že konflikt zájmů členů (statutárních) orgánů a obchodních korporací řeší § 54 z. o. k. Splní-li člen (statutárního) orgánu svoji informační povinnost podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k. a nepozastaví-li mu kontrolní či nejvyšší orgán obchodní korporace výkon jeho funkce (§ 54 odst. 4 z. o. k.), může obchodní korporaci zastupovat bez ohledu na střet zájmů; ustanovení § 437 o. z. se v takovém případě neuplatní. Pak ani nelze obchodní korporaci jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 2 o. z. (pro takový postup není důvod, neboť obchodní korporace má člena statutárního orgánu oprávněného za ni jednat). Avšak poruší-li člen statutárního orgánu povinnost informovat o (možném) střetu zájmů podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k., brání existující rozpor zájmů tohoto člena statutárního orgánu se zájmy obchodní korporace tomu, aby za obchodní korporaci právně jednal (na jednání takového člena statutárního orgánu dopadá § 437 o. z. se všemi důsledky z toho plynoucími). Jsou-li splněny ostatní podmínky § 165 odst. 2 o. z., lze takové obchodní korporaci i jmenovat opatrovníka podle posledně označeného ustanovení.

22. V projednávané věci spatřuje dovolatelka konflikt mezi jejími zájmy a zájmy členů statutárních orgánů v tom, že jeden z jejích jednatelů a otec zbývajících dvou jednatelů jsou trestně stíháni pro trestný čin zpronevěry, jímž měli způsobit dovolatelce škodu, přičemž dovolatelka vystupuje v trestním řízení jako poškozená. Jakkoliv uvedená skutečnost bez pochyby zakládá konflikt mezi zájmy jednatelů a zájmy dovolatelky při zastupování dovolatelky jako poškozené v trestním řízení, jsou oprávněné zájmy dovolatelky dostatečně chráněny tím, že jí „pro potřeby trestního řízení“ ustanovila opatrovníka státní zástupkyně. Otázku, zda tak byla oprávněna učinit, přitom soudu v občanském soudním řízení nepřísluší přezkoumávat (srov. obdobně důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 12, 2004, sp. zn. [30 Cdo 1526/2004](#), či rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 10, 2005, sp. zn. [30 Cdo 57/2005](#)).

23. Důvod pro jmenování opatrovníka dovolatelce podle § 165 odst. 2 o. z. tudíž není dán.

24. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo a jelikož Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady řízení, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.